

Sosiaalisesti kestävä jälkihuolto

Projekti-idea

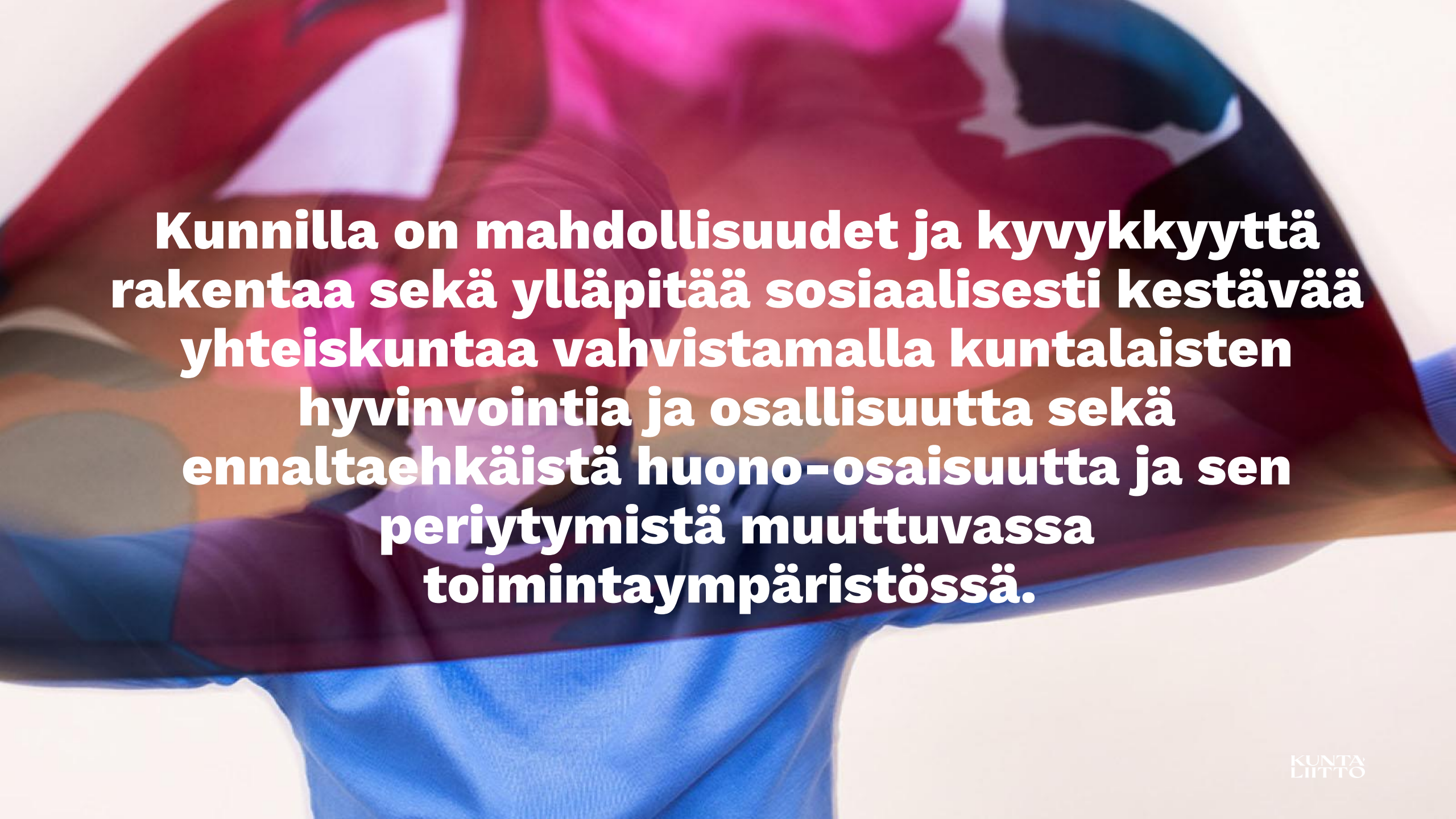
16.3.2021

Maria Salenius, erityisasiantuntija

@Maria_Salenius

Sosiaalisesti kestävät kunnat

Kunnilla on mahdollisuudet ja kyvykkyyttä rakentaa sekä ylläpitää sosiaalisesti kestävää yhteiskuntaa vahvistamalla kuntalaisten hyvinvointia ja osallisuutta sekä ennaltaehkäistä huono-osaisuutta ja sen periytymistä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Mitä sosiaalisella kestävyydellä tarkoitetaan?

- Sosiaalisessa kestävydessä on kyse kuntalaisten mahdollisuuksista vaikuttaa omaan hyvään elämään kuntayhteisössään.
- Kuntien rooli on keskeinen – tavoitteisiin ei päästä ilman kuntia.
- Sosiaalisesti kestävässä kunnissa panostetaan ihmisten osallisuuteen ja ylisukupolvisen huono-osaisuuden ennaltaehkäisyyn.
- Muita tärkeitä näkökulmia ovat mm. riittävä toimeentulo, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, turvallisuus ja palveluiden sosiaalinen kestävyys.
- Sosiaalisen kestävyuden ytimenä on eriarvoisuuden kaventaminen ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, jota kunnat toteuttavat omassa toiminnassaan.
- Sosiaalisen kestävyuden ytimenä on huomion kiinnittäminen niihin väestöryhmiin, joilla on erityisen merkittävä riski syrjäytyä.

Kunnat rakentavat sosiaalista kestävyyttä eri toimialoilla:

- **Sivistyspalvelut (kaikki kouluasteet, varhaiskasvatus, vapaa sivistystyö)**
- **Kulttuuripalvelut**
- **Sosiaali- ja terveystalvelut**
- **Asuminen**
- **Nuoriso ja liikuntapalvelut**
- **Osallisuus**
- **Hyvinvoinnin edistäminen ja ennaltaehkäisevä työ**
- **Osallisuus**
- **Maahanmuutto ja kotouttaminen**
- **Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo**
- **Elinympäristöt**
- **Elinvoiman edistäminen**
- **Strateginen johtaminen**
- **Jne.**

Projekti-idea

Jälkihuollon asiakkaana oleviin nuoriin keskittyvän projektin tavoitteena olisi tukea kuntia tunnistamaan ja ratkaisemaan nuorten palvelupolkujen haasteita murrosvaiheessa.

Projektissa kiinnitettäisiin uudella tavalla huomiota jälkihuollon asiakkaana olevien nuorten palvelupolkujen kehittämiseen ja tuotaisiin mukaan nuorten osallisuuden näkökulma. Tuomalla kuntia ja muita keskeisiä toimijoita yhteen etsitään uudenlaisia ratkaisuja ja toimintamalleja.

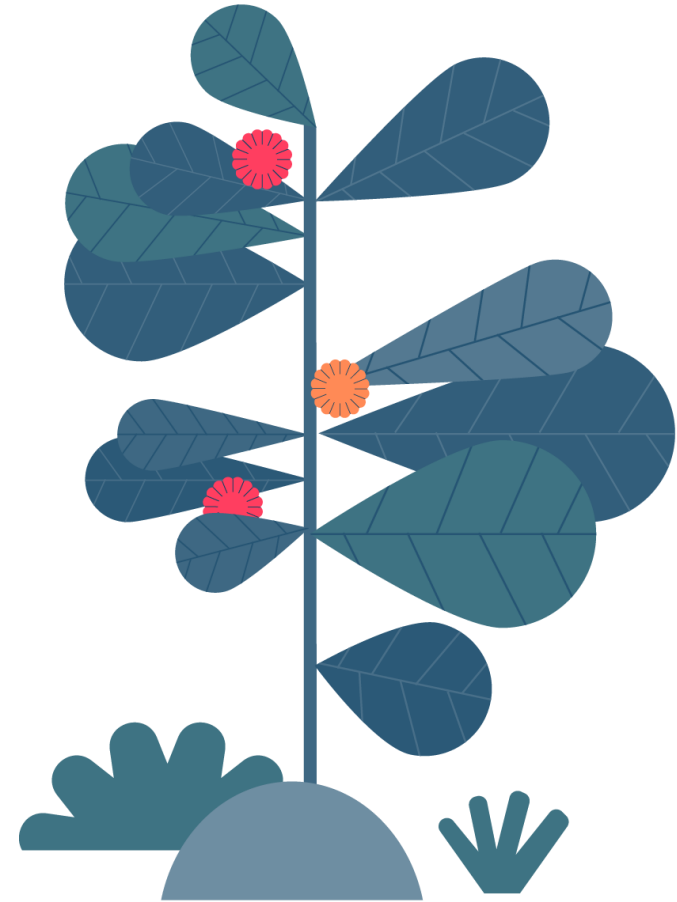
Osallisuus osana haastetta

- Osallisuuden edistäminen on yksi keskeisistä keinoista köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumisessa. Osallisuus muodostuu:
 - osallisuudesta omaan elämään
 - osallisuudesta paikallisyhteisöön sekä
 - osallisuudesta vaikuttamisen prosesseihin
- **Osallisuus omassa elämässä on ennen kaikkea kuulluksi ja nähdyksi tulemistä sekä kokemusta, että on osa yhteisöä ja yhteiskuntaa. Jälkihuollon asiakkaina olevilla nuorilla tämä kokemus ei usein toteudu.**
- Osallisuus paikallisyhteisöön rakentuu kohtaamisten ja sosiaalisten suhteiden kautta. Osallisuus yhteisöön luo arjen turvaa ja yhteisöllisyys sosiaalista pääomaa.
- Osallisuus vaikuttamisen prosesseihin merkitsee mahdollisuuksia osallistua omaa elinympäristöä, palveluja ja yhteiskuntaa koskevaan päätöksentekoon. Toisaalta usein silloin kun yhteiskunta puuttuu heikoimmassa asemassa olevien ihmisten ongelmiin, heistä tehdään tahdottomia toimenpiteiden kohteita.
- Miten tuetaan rakenteissa ja arjen työssä käsitystä yhteisestä ihmisyydestä, ihmisarvon koskemattomuudesta, työskentelyä asiakkaan omien vahvuuksien ja intressien äärellä ja oikeutta ja mahdollisuutta antaa oma panoksensa yhteisöön ja yhteiskuntaan kunnioitusta ja arvostusta tuovalla tavalla?
- **Millaista on aktiivinen ja hyvä arki jälkihuollon asiakkaan olevan nuoren ja hänen mahdollisen perheensä/lastensa näkökulmasta tulevaisuuden kunnassa?**

Huomioita

- Jälkihuollon asiakkaina olevien täysi-ikäisten nuorten määrä on kasvussa tulevana vuosina.
- Sote-uudistuksen jälkeen kehittämisvastuu siirtyy jälkihuollon osalta mahdollisesti hyvinvointialueelle. Toisaalta samanaikaisesti monet jälkihuollon asiakkaana olevien nuorten hyvinvointia tukevista palveluista jäävät kuntaan.
- Murrosvaiheessa jälkihuollon kehittämisestä puuttuu systemaattisuus ja selkeät toimintakäytännöt. Vaihtelua jälkihuollon työtavoissa on kunnittain, työntekijöittäin ja alueittain ja lisäksi iso kansallinen tulevaisuuskuva jälkihuollon kehittämisestä puuttuu.
- Kysymys on kunnille taloudellisesti merkittävästä asiasta. Lastensuojelun laitos- ja perhehoidon kustannukset kunnille olivat vuonna 2019 noin 883 milj. euroa. Kunnilla on tällä hetkellä vastuu jälkihuollon kehittämisestä, mutta riittämättömästi resursseja sen käytännön toteuttamiseen.

Jälkihuollon toteuttaminen vaatii laaja-alaista yhteistyötä ja yhdyspintojen ylityksiä

- **Vaikka jälkihuollosta säädetään lastensuojelulaissa ja nuorille tehtävät yksilölliset suunnitelmat ovat sosiaalityön toimintakenttää, jälkihuollon toimeenpano tapahtuu käytännössä pääsääntöisesti muissa, kuin SOTE-palveluissa.**
- Nuoren asiointi ja tuentarpeet liittyvät pitkälti palveluihin, jotka eivät ole sote-palveluita, kuten:
 - asumiseen
 - koulutukseen
 - vapaa-aikaan ja harrastamiseen
 - työhön ja toimeentuloon ...
- Miten nämä palvelut kykenevät huomioimaan nuorten tarpeet? Mikä on kunnan rooli tulevaisuudessa näissä useissa jälkihuollon tekemisen paikoissa?
- Huomattavaa on, että mahdollisesta sote-uudistuksesta huolimatta pääosa näistä palveluista on edelleen kuntien vastuulla. Miten saadaan yhdyspinnat toimiviksi niin että kokonaisuus on ehjä, mutta yksilöllisesti räätälöitävissä?
- Millaista on aktiivinen ja hyvä arki jälkihuollon asiakkaan olevan nuoren ja hänen mahdollisen perheensä/lastensa näkökulmasta tulevaisuuden kunnassa? Osallisuus omassa elämässä on ennen kaikkea kuulluksi ja nähdyksi tulemistä sekä kokemusta, että on osa yhteisöä ja yhteiskuntaa. Jälkihuollon asiakkaina olevilla nuorilla tämä kokemus ei usein toteudu.

Miksi juuri jälkihuolto?

- Hyvin hoidettu, nuorta tukeva jälkihuolto kannattelee itsenäistymisvaiheen yli ja ehkäisee aikuisiän haasteita, kuten esimerkiksi työkyvyttömyyseläkettä tai laitospäätyä. Jälkihuollon rooli on ennaltaehkäisevää myös ylisukupolvisen huono-osaisuuden näkökulmasta. Tutkimustulosten mukaan kuitenkin liian harvoin tässä onnistutaan.
- Kunnissa tehdään paljon onnistunutta kehittämistyötä, mutta yksittäiset työntekijät ja organisaatiot ovat usein ylikuormittuneita. Välttämättä ei ole myöskään riittävästi tietoa siitä mitä nuoret toivovat ja miten he oikeasti haluaisivat osallistua.
- Palvelupolkujen kehittäminen olisi tärkeää tehdä yhteistyössä muiden toimijoiden kuten järjestöjen kanssa, jotta voidaan lisätä jälkihuollon asiakkaina olevien nuorten osallisuutta.
- Ikärajan nosto haastaa kuntia kehittämään palveluja erityisesti opiskelun ja työelämäpalvelujen suuntaan ja yhteistyöhön näiden tahojen kanssa.
- Huomiot palvelevat laajemmin syrjäytymisvaarassa olevien nuorten palveluiden kehittämistä.

**Miten jälkihuolto nuorten osallisuuden
kokemusta voidaan vahvistaa?**

Maria Salenius

Erityisasiantuntija

Ratkaisupäällikkö, sosiaalinen kestävyys

Etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Twitter: @Maria_Salenius

www.kuntaliitto.fi

The background is an abstract composition of paint splatters and textures. A large, bright yellow area occupies the upper right and center. To the left, there are diagonal bands of white, blue, and red, with blue being the most prominent. The overall effect is dynamic and textured.

KUNTA LIITTO